

EM 2013/106
10. oktober 2013
Kalistat Lund

**Forslag til Inatsisartutbeslutning om at Inatsisartut med virkning fra EM 13 tiltræder at "Nul-tolerancen" overfor brydning af uran og andre radioaktive stoffer ophører.
(Naalakkersuisoq for Erhverv og Råstoffer)**

Vi skal i dag drøfte et beslutningsforslag, som vil blive et de vigtigste emner i nyere tid og som potentielt vil have meget store konsekvenser for vores fremtid. Hos Inuit Ataqatigiit mener vi at en sådan beslutning burde drøftes, ikke alene i Inatsisartut, men gøres til genstand for debat i hele samfundet, med god tid og på et sagligt og forsvarligt grundlag.

Inuit Ataqatigiits ordførerindlæg vil i hovedtræk dreje sig om den måde Naalakkersuisut vil have vedtaget deres beslutningsforslag i Inatsisartut – vedrørende brydning af uranholdige mineraler i Kuannersuit, radioaktive mineraler, forureningen af miljøet, alle de risici der er ved uranbrydning og farerne ved at benytte uran, kunne alle være interessante aspekter at drøfte, hvis man havde god tid. Vi mener at den forhastede proces lader hånt om de grupper som risikerer at blive ramt og at man prioriterer ønsket om at bryde uran og nogle menneskers økonomiske interesser, frem for disse mennesker.

Men vi ved jo alle sammen i forvejen at uran og lignende mineraler, er farlige for mennesker, dyr og natur – og at det også er derfor at verdenssamfundet har indgået en lang række aftaler om regler for hvordan man omgås disse råstoffer, netop fordi de er farlige og der er brug for en meget stærk kontrol med dem, også efter at en uranmine er lukket.

Vi har det i Inuit Ataqatigiit meget svært med at være tvunget til at tage den foreslåede beslutning, på et fuldstændigt mangelfuldt grundlag og i løbet af meget kort tid.

Der er ingen respekt for demokratiet, uanset at Naalakkersuisut aldrig forspilder en chance for at påstå det modsatte. Det daværende Naalakkersuisut indgik sidste vinter en aftale med den danske regering om, at Grønland og Danmark i fællesskab skulle udarbejde en rapport, vedrørende uran og andre radioaktive mineraler, som grundlag for drøftelserne i Inatsisartut om emnet. En række rapporter er udgivet i løbet af den sidste tid, rapporter som ikke har genstand for større drøftelser.

Rapporterne er endnu blevet gjort tilgængelige for alle, befolkningen har ikke fået mulighed for at sætte sig ind i de nyeste oplysninger, rapporterne har ikke været sendt i høring og den sidste rapport på mere end 180 sider, fik vi først for 4 dage siden og først efter vi havde bedt om den – den var oveni købet fortrolig og blev præsenteret dagen efter gennem pressen, og først derefter omdelt til medlemmerne af Inatsisartut. Ingen andre har fået mulighed for at forholde sig til rapporten før vores debat her i salen. Rapporten burde have været forelagt Inatsisartut til drøftelse, sammen med de øvrige rapporter om emnet. Det er et forsøg på at gå bag ryggen af befolkningen, til fordel for

dem som ønsker at brude uran. Er det Naalakkersuisuts forståelse af demokrati? Det er ikke en måde at drive demokrati på!

Hvis man ønsker at ophæve nul-tolerancen, bør man først og fremmest afdække alle problemstillinger.

Hvis man fjerner nul-tolerancen, vil vores land Kalaallit Nunaat blive et uran-producerende land. Det vil gælde for os alle sammen, uanset om vi er enige eller ej. For at åbne op for uranudvinding har Naalakkersuisut meddelt at såfremt det bliver aktuelt at tillade udvindingen, så vil borgerne i nærheden have lov til at stemme om det. Hvis et land åbner op for uranproduktionen, er det et meget alvorligt skridt at tage. Hvis det vitterligt kommer til en afstemning, så kræver Inuit Ataqatigiit at det er hele befolkningen der skal have lov til at deltage, det er os alle sammen der skal være fælles om ansvaret. Vi kræver at befolkningen bliver oplyst om alle aspekter vedrørende uran, før en eventuel folkeafstemning.

Den store arbejdsløshed, specielt i Sydgrønland, har med sikkerhed indflydelse på meningsdannelsen. Vi vil selvfølgelig alle sammen gerne have et arbejde, tjene penge og forsørge os selv. Men der bliver nødt til at være et modstykke til påstanden om at der slet ingen andre muligheder er, bestræbelserne for at etablere nye arbejdspladser skal intensiveres og ikke mindst må man have et stærkere fokus på de mineralprojekter, som ikke er i karambolage med nul-tolerancen. Det er yderst kritisabelt at man udnytter den store arbejdsløshed til at få truffet en så kontroversiel beslutning.

Da vi gik til valg i foråret, valgte vi repræsentanter til Inatsisartut. Nu prøver man under dække af "vi er jo blevet valgt og vi bestemmer", at dysse sagen om Grønland som fremtidig uran-nation ned, hvilket viser at man ikke har forstået omfanget og alvoren af, hvad det er man er i gang med. Valget til Inatsisartut var ikke en afstemning om uran og vælgerne har heller ikke sagt, at når I er blevet valgt kan I bare bestemme alting. Alle partierne havde en række andre mærkesager end uran, som vælgerne sikkert også har vurderet kandidaterne på. Vi er heller ikke tvivl om, at vælgerne i en så stor og usikker sag, næppe var parat til at give et fuldt mandat til de folkevalgte.

Grunden til at vi i dag drøfter et forslag om ophævelse af 0-tolerancen, er at der i Sydgrønland er bestræbelser i gang for at etablere mineraludvinding, i et område med meget store uranforekomster. Naalakkersuisut understreger i deres forslag, at fordi der ofte findes uran i forekomster af sjældne jordarter, så vil det være næsten umuligt at udnytte forekomsterne, hvis ikke vi laver om på reglerne.

Inuit Ataqatigiit mener at vi skal udforme regler, ud fra samfundets værdinormer og behov, og ikke ud fra hvordan sammensætningen af forskellige mineraler er. Det ville være at give efter for en stædig insisteren på at få lov til at udnytte bestemte mineraler.

Inuit Ataqatigiit går ind for udnyttelsen af mineralske resurser. Vi skal udvikle industrien. Vi skal have ny økonomisk aktivitet og skabe nye arbejdspladser. Vi mener det er helt grundlæggende at industrien udvikles ud fra hvad vi alle sammen kan blive enige om.

Vi mener ikke at den eksisterende 0-tolerance er nogen hindring for landets udvikling som mineral-land. En opgørelse fra 2010 viser, at ud af 89 efterforskede mineralforekomster, var der kun 3 som ville komme i karambolage med 0-tolerancen, hvoraf Kuannersuit-forekomsten er én. Det vil sige at hele 86 mineralprojekter kan blive opstartet uden at udvinde uran.

Vi ved hvilket formål der er med forslaget om ophævelse af 0-tolerancen. Det største af de kendte uranforekomster ligger i Kuannersuit. En ophævelse af 0-tolerancen vil betyde adgang til at etablere uranminer i umiddelbar nærhed af beboede områder og midt i erhvervsområder. Traditionelle erhverv som er gået i arv fra generation til generation, og som de dygtigt har udviklet, og andre relaterede arbejdspladser, vil blive påvirket. Byer

som ligger i umiddelbar nærhed af minerne vil ikke længere være beboelige. Vi mener at en ophævelse af 0-tolerancen, uden det fulde overblik over konsekvenserne, vil være en hån mod de mennesker, som risikerer at blive påvirket negativt.

Hvis man vitterligt vil ophæve 0-tolerancen, så man afdække alle de tvivlspørgsmål som måtte dukke op, før man tager skridtet fuldt ud. At give os 3 dage til overvejelser er overhovedet ikke nok, og man skal komme her og påstå at de oplysninger vi har fået de seneste dage, ikke er relevante for den beslutning man ønsker vi skal tage. Det er oplysninger vi skal undersøge til bunds, også blandt vores medborgere, inklusive uddannelsesinstitutioner og skoler. Den beslutning som der lægges op til nu kan bane vejen for etableringen af verdens 3. største uranmine. Man vil gerne åbne døren på klem, og vi ved jo godt hvad der sker næste gang, når døren allerede er åbnet på klem.

I udviklingen af Grønland som mineralland, er det helt afgørende, at vi sætter vores egne interesser øverst og at vi ikke svækker på de regler, som skal beskytte os. Selskaber som vil udnytte råstofferne her, må gøre det i henhold til landets love og regler og oplysningskampagner og lignende, skal gennemføres af det offentlige. Det er tydeligt, at bestemte særinteresser har haft for stor indflydelse i den førte kampagne, for at åbne Grønland for uranudvinding, i modsætning til dem som 0-tolerancen skulle beskytte, nemlig befolkningen som nærmest ikke er blevet hørt.

Allerede før Inatsisartut har truffet nogen form for beslutning, er der åbenbart allerede indledt drøftelser med USA vedrørende uran – det er helt uacceptabelt. Samarbejde med andre lande skal ske underbeholdig hensyntagen til de beslutninger der er truffet i Inatsisartut. Det må desuden bero på, hvilke metoder vedkommende lande benytter sig af og af deres historiske erfaringer med omgangen med uran.

Dagens beslutningsforslag tager sit udgangspunkt i, at de sjældne jordarter man ønsker at udvinde i Kvanefjeldet ikke kan brydes, uden at der kommer uran med op. Men det påstås også, at minen ikke vil være rentabel, hvis ikke man får lov til at sælge uranen. Det må i udgangspunktet være klart, hvem der laver reglerne i landet og at eksisterende regler overholdes. Man bruger de danske begreber; "hovedprodukt og biprodukt", altså det mineral man går efter og det der kommer med op uden at det er hensigten. Det er allerede slået fast, at skal minen i Kvanefjeldet være rentabel, så må man altså producere uran, ellers må man opgive projektet.

Retten til at give fri, forudgående og informeret samtykke til brugen af landområder og ressourcer er en helt grundlæggende rettighed beskrevet i FN's deklaration om oprindelige folks rettigheder. I den af Naalakkersuisut valgte proces omkring ophævelsen af nul-tolerancen vedrørende brydning og eksport af uran bryder Naalakkersuisut med befolkningens ret til en proces, hvor uvildig og forudgående oplysning skal gå forud for en egentlig beslutning, og hvor borgerinddragelse er helt central. Naalakkersuisuts valgte metode til ophævelse af nul-tolerancen er derfor i modstrid med oprindelige folks rettigheder og er også omvendt i rækkefølgen i forhold til den i FN's deklaration indeholdte rettighed.

Til sidst må vi sige NAAMIK QUJAANNAARPUGUT – NEJ, ELLERS TAK, Inuit Ataqatigiit siger blankt nej til Grønland som uranproducerende land.

Med disse ord henstiller vi at forslaget henvises til behandling i Råstofudvalget.